

VESTNIK

INTERNO GLASILO DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945

LJUBLJANA, DECEMBER 2024 – št. 159–160

80 let od vrnitve izgnancev v domovino

V prihajajočem letu 2025 bo minilo že 80 let od vrnitve iz izgnanstva v domovino. Kako nevarna in težka pot je bila vrnitev iz izgnanstva v domovino je opisano v knjigi prof. Ivica Žnidaršič z naslovom: »O vračanju Slovencev iz izgnanstva pred 75. leti«.

Iz knjige prof. Ivica Žnidaršič z naslovom: »O vračanju Slovencev iz izgnanstva pred 75. leti«:

Ivo Žnidaršič, prof.
predsednik DIS

Vračanje Slovencev iz izgnanstva

Po koncu druge svetovne vojne so se vsi slovenski izgnanci, prisilni delavci in begunci želeli čim prej vrniti domov. Podobno so se želeli vračati domov tudi drugi narodi, ki jih je nacistični

režim razselil za sužnje iz vseh okupiranih držav.

Zavezniki v drugi svetovni vojni in evropske države so se znašli pred vprašanjem, kako organizirati vračanje sto tisoč žrtev vojne in razseljenih oseb v njihove države oziroma domov. Da bi si države med seboj pomagale pri tem obsežnem humanitarnem delu, je že 9. novembra 1943 44 držav ustanovilo centralno mednarodno telo UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) za koordiniranje repatriacije izgnanih - v Evropi za pomoč članicam Društva narodov, ki so zaradi vojnega pustošenja pretrpele največ.

Repatriacija je bila organizirana skladno z resolucijo št. 10, sprejeto na prvem zasedanju UNRRE v Atlantic Cityju. Skladno s to resolucijo so leta 1944 vlade Belgije, Francije, Luksemburga, Nizozemske, Norveške, Poljske in nekdanje Jugoslavije v Londonu podpisale večstranski dogovor, s katerim so zagotovile dobro organizacijo in hitro repatriacijo „izseljenih oseb“. V tem dogovoru se uporablja izraz „izseljene osebe“ za vse ljudi, ki so bili zaradi vojnih dogodkov prisiljeni bivati zunaj svojih držav in so se želeli vrniti domov.

V korist izgnanih oseb so države podpisnice dogovora sprejele kar precej ukrepov in navodil, ki naj bi jih žrtve vojne upoštevale pri organiziranem vračanju v domovino.

Vsem izgancem so priskrbeli začasna zatočišča in zbirne baze, v

Čakanje na transport.

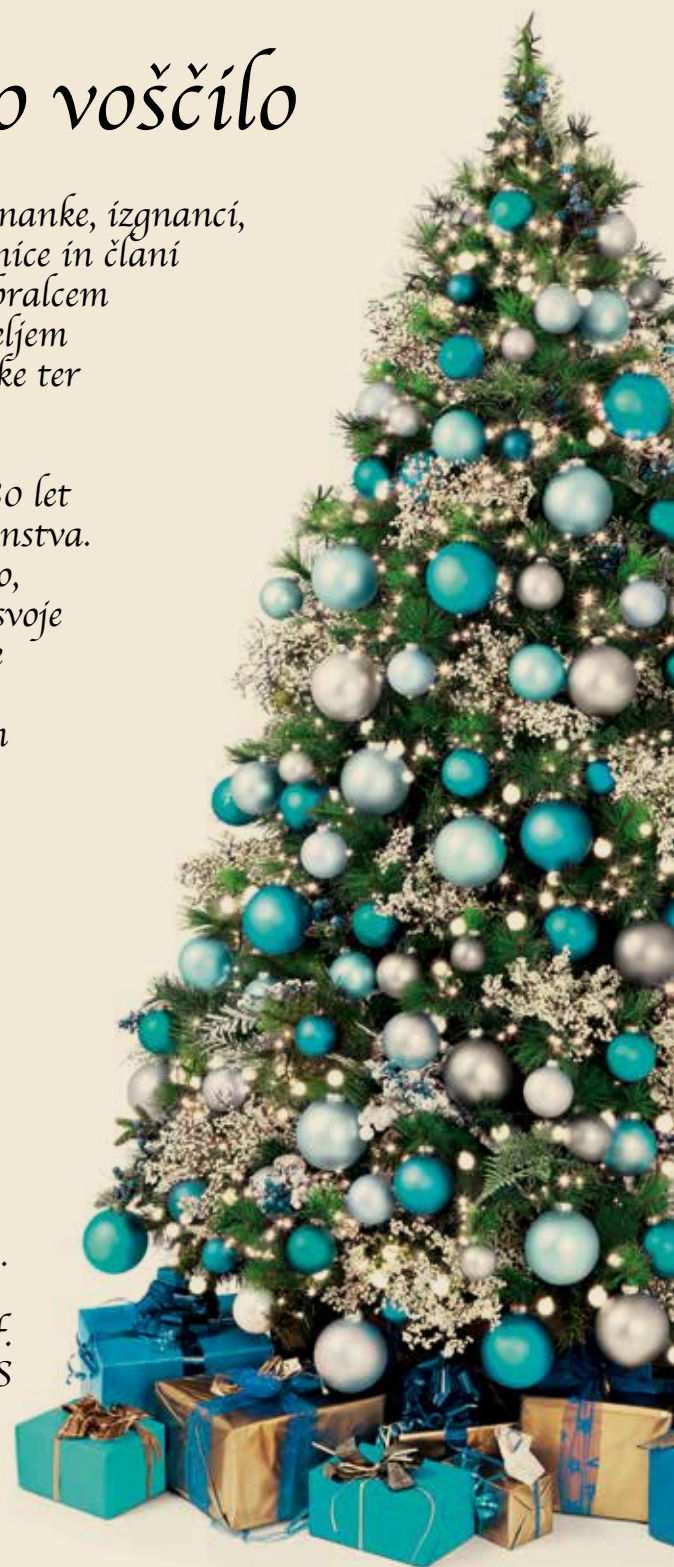
Novoletno voščilo

Spoštovane in drage izgnanke, izgnanci, begunke in begunci, članice in člani DIS 1941–1945, vsem bralcem Vestnika DIS in prijateljem želim zadovoljne praznike ter srečno novo leto 2025.

V letu 2025 bo minilo 80 let od naše vrnitve iz izgnanstva. Ponosni smo lahko na to, kar smo preživeli in za svoje pravice se bomo borili še naprej. Dragi izgnanci in begunci v prihodnjem letu vam želim, da lepo proslavite 80 obletnico vrnitve iz izgnanstva, s skupnimi močmi lahko dosežemo marsikaj.

Posebno želim, da bi ohranili optimizem, dobro zdravje, veliko druženja z ljudmi, ki razumejo našo trpko usodo in vsak dan vplivajo na naše počutje.

Ivo Žnidaršič, prof.
predsednik DIS

katerih so čakali na vrnitev v domovino. Osebe, za katere so urejali vrnitev, so v zbirnih bazah popisali. V ta namen so uporabljali mednarodne obrazce UNRRE. Podatke o kraju bivanja, narodnosti, številu, splošnih pogojih in gibanju izgnanih oseb so dostavljali UNRRI in zainteresiranim vladam. Izgancem so opozorili, naj ne poskušajo potovati domov na svojo roko, temveč naj ostanejo tam, kjer so začasno nastanjeni, in upoštevajo odredbe o organiziranem povratku.

Izgane osebe, ki so čakale na repatriacijo, so dobivale v zbirnih taboriščih hrano, nujno medicinsko pomoč in prejele nekaj oblačil. V nekaterih zbirnih bazah so jim dali legitimacijo

in druge osebne dokumente in jih opozorili, naj poskušajo dobiti potrdila o umrlih, rojstne liste in potrdila o prisilnem delu, ki so jih hranili delodajalci in mestne oblasti.

V Nemčiji so bile organizirane sprejemne rajonske in centralne baze za jugoslovanske repatriirance. V rajonskih bazah so se zbirali repatriiranci po narodnostih, v centralnih bazah pa so bili pomešani vsi Jugoslovani. Za življenje v teh bazah in za vzdrževanje stikov z zavezniško upravo je skrbel taboriščni odbor.

Po dosedanjih podatkih je bilo v Nemčiji enajst jugoslovanskih zbirnih taborišč, vsako izmed njih pa naj bi sprejelo 10.000 ljudi. Taka zbirna

Živinski vagoni so bili natrpani z vračajočimi izgnanci.

taborišča, v katerih je bilo veliko Slovencev, so bila organizirana v nemških mestih Bamberg, Hagenbüchach, Eichstätt, Gieboldehausen, Liebenau, Degendorf, Bohorst, Amberg, Arnstadt pri Erfurtu, Rudolstadt, Hagen.

Radi bi zbrali še druge zbirne centre, kjer so bila zbirna taborišča v Nemčiji za povratek domov.

Pomemben del dogovora je bilo priporočilo, naj bi tranzitne države zagotovile hiter in neoviran prehod izgnanih oseb in jim tudi sicer pomagale pri prehodih čez svoje ozemlje.

Kljub temu so tudi slovenski izgnanci 1941-1945 še nekaj mesecev čakali na vrnitev. Nemčija je bila porušena, popravljali so železnice, mostove. Tako so se prvi organizirani transporti s slovenskimi izgnanci začeli vračati v Slovenijo šele konec junija, julija, avgusta in septembra 1945. Nekaj se jih je vrnilo šele v letih 1946 in 1947. V tujini je ostalo tudi nekaj otrok slovenskih izgnancev, ki so jih starši in sorodniki še dalj časa iskali preko Rdečega križa.

Vlaki brez voznega reda so vozili po razdeljeni Nemčiji in preko drugih držav izmučene, sestradane, bolne in onemogle slovenske izgnance, internirance iz koncentracijskih taborišč, vojne ujetnike, prisilno mobilizirane in druge, ki so imeli eno samo željo - čim prej priti domov. Ob vseh večjih postankih vlakov, ki so hiteli na jug, so se našli ljudje, ki so pomagali, kolikor so v tedanjem času mogli. Izjemno veliko in pomembno vlogo so imele organizacije Rdečega križa ter njihova organizacijska sposobnost za pomoč ljudem v vojnih in povojnih razmerah. Težje je bilo tistim, ki so se vračali z ruskimi vlaki, ker so potovali domov tudi po mesec dni in bili po več dni prepuščeni sami sebi. Najbolj žalostni so bili dogodki, ko je kdo ob postankih šel z vlaka, vlak pa je odpeljal naprej brez njega, ali pa kadar je na transportu kdo umrl in so ga pokopali ob postanku vlaka. Umrle so potem pokopali kar ob progi in svojci še danes ne vedo, kje so njihovi grobovi. Trpljenje svojcev v teh primerih je bilo nepopisno. Nekaj otrok se je rodilo na poti domov. Veliko ljudi je bilo zelo bolnih, potrebni so bili zdravniške pomoči, celo nujnih operacij. Vsi ti dogodki niso bili nikoli dovolj zbrani in opisani. Nikoli ni v vseh 75 letih o tem govoril noben slovenski politik.

Nekatere Transporte so angleško-ameriška letala spremljala do meje.

Vsak transport je imel vodjo s seznamom vseh vračajočih se oseb. Vračanje je potekalo v glavnem prek Jesenice in Maribora, iz Francije in Italije pa so repatriiranci prihajali skozi Trst. Izgnanci so se vračali tudi prek Češke in Madžarske, predvsem čez srbske baze v Subotici, Petrogradu, Veliki Kikindi in Beli Crkvi. Rusi so jih pripeljali prek Budimpešte do Subotica, nato pa so jih iz Srbije zopet prek Budimpešte vozili v Gradec in Maribor.

Repatriacijske baze v Sloveniji leta 1945–1946

Štab za repatriacijo v Sloveniji je takoj po ustanovitvi pričel organizirati priprave za vračanje ljudi v domovino. V ta namen se je povezoval z vojaškimi in civilnimi ustanovami doma in v tujini. Kot že omenjeno, je v prvem mesecu po končani vojni organiziral več kot 40 sprejemališč.

1. Pod Komisijo vojnega področja oziroma Odsekom štaba za repatriacijo **Jesenice** so delovale baze: Jesenice, Gozd-Martuljek, Kranjska Gora, Bled, Radovljica, Kranj, Škofja Loka, Kamnik, Domžale in Tržič. Baza v Kamniku je delovala najdlje.

2. V okviru Komisije vojnega področja oziroma Odseka štaba za repatriacijo **Maribor** so bile

organizirane baze: Maribor, Studenci pri Mariboru, Viltuš, Dravograd, Bukovje pri Mariboru, Slovenska Bistrica, Slatina Radenci, Celje, Zagorje, Brežice in prenočevalnica v Zidanem mostu.

3. Odsek Štaba za repatriacijo za **Primorsko** je bil odgovoren za baze in sprejemališča v Postojni, Šempetru na Krasu, Tolminu, Vipavi, Ilirski Bistrici, Divači (prej Kozini), Vrhopolju, Ajdovščini, Idriji, Kobaridu, Gorici, Bovcu, Logatcu, Planini, Rakeku, Rajblju in San Bartolomeu pri Trstu.

4. V okviru Komisije za vojno področje oziroma Odseka štaba za repatriacijo **Ljubljana** je bilo tukaj organiziranih kar nekaj sprejemališč, in sicer: sprejemališče v Baragovem semenišču, Zgornji Šiški, v Marijanišču, na učiteljsku, v frančiškanskem Kolegiu in Lichtenthurnu, v Zavetišču sv. Jožefa na Vidovdanski, pri uršulinkah, na kolodvoru. Nekaj časa je delovala baza tudi v Črnomlju.

teh 27.714 izgnancev, 10.301 prisilnih delavcev, 14.868 internirancev, 431 oficirjev stare jugoslovanske vojske, 5009 podoficirjev in vojakov in 13.714 tujcev. Na začetku junija 1945 je velik transport pripeljal še okrog 3000 internirancev iz Dachaua. Do srede avgusta 1945 se je iz Srbije vrnilo 6800 Slovencev.

Po podatkih štaba za repatriacijo se je v letu 1945 vračalo preko Slovenije več kot 440.000 ljudi različnih narodnosti.

Sprejem v repatriacijskih bazah

Ob prihodu v bazo, še pred namestitvijo, so repatriirance razdelili po skupinah. Nato so opravili dezinfekcijo obleke, razkuževanje ter osebno kopanje. Temu je sledil zdravniški pregled. Istočasno **z zdravniškim pregledom je potekalo podrobno popisovanje oseb, za kar so bili izdani posebni obrazci. Za vse povratnike so bili narejeni popisi. Pri tem so uporabljali zlasti kartoteke predhodnih podatkov in popisne sezname.** Ti dve kategoriji gradiva sta tudi najpopolnejše ohranjeni in najobširnejši.

Grad Zaprice v Kamniku, kjer je leta 1945 ena izmed repatriacijskih baz. Na tem gradu je mag. Franc Žnidaršič odkril ploščo v imenu Društva izgnancev Slovenije 1941–1945.

Število baz se je spreminjalo skladno s potrebami oziroma dinamiko vračanja žrtev v domovino.

Po podatkih štaba za repatriacijo v Ljubljani je bilo do 12. septembra 1945 repatriiranih 72.387 oseb, od

Popisni sezname vsebujejo 17 rubrik. V njih so vpisani osebni podatki, datum izгона in vrnitve, datum aretacije, vrsta repatriiranja, podatki o zdravstvenem stanju, kraju dodelitve oziroma usmeritve repatriiranja. Pod opombo so navedeni podatki o tem, kam bodo posamezniki poslani: na OZNO, bolnišnico, domov, dopust, kar se je nanašalo predvsem na vojne obveznike, bolnike, mobilizirane v okupatorsko vojsko, politične emigrante in druge.

Pred zdravniškim pregledom je v bazi veljal režim karantene. Repatriirance, ki so imeli tifus, pegavico, grižo, davico, TBC, škrlatinko in druge bolezni, so poslali v bolniške oddelke. **Vse popisnice repatriirancev so bile napravljene v štirih izvodih. Ene ga so poslali štabu za repatriacijo v Ljubljano, drugega Rdečemu križu, tretjega Ministrstvu za socialno politiko, četrtega pa so obdržali na zbirni bazi.** Registracijo so opravljali pod nadzorstvom in po navodilih odsekov za notranje zadeve pri OLO, na območju katerih so bile organizirane zbirne baze. Ti odseki so opravljali tudi zadeve v zvezi z izdajanjem oziroma odvzemanjem osebnih in potnih listin repatriirancem.

Ivica Žnidaršič, prof.

Uršulinski samostan v Mekinjah pri Kamniku je bil leta 1945 repatriacijski center za slovenske izgnance in druge žrtve vojnega nasilja, ki so se vračali iz izgnanstva. Tudi naša družina se je vračala skozi to repatriacijsko bazo.

. Iz dejavnosti DIS . Iz dejavnosti DIS .

Poročilo o prizadevanjih DIS za sprejem zakona o simboličnem poplačilu materialne škode žrtvam vojnega nasilja

Po uspešnem boju DIS za pridobitev statusa žrtve vojnega nasilja slovenskih izgnancev in beguncev ter pravic po Zakonu o žrtvah vojnega nasilja, ki je bil sprejet oktobra 1995, je do danes ostalo odprto vprašanje povrnitve premoženjske škode, ki naj bi jo določal »poseben zakon« napovedan v 8. in 15. členu omenjenega zakona.

Na žalost napovedanega zakona ni pripravil za obravnavo niti Državni zbor RS, niti Vlada RS, čeprav je bil napovedal pred skoraj 30. leti!

DIS je vsa leta in vse Vlade RS in Državni zbor RS opozarjal na dolžnost sprejeti napovedan »poseben zakon«, a se to ni zgodilo. Prav tako je DIS vsa leta terjal od vlade, da izterja nikoli poravnano škodo, povzročeno s strani tretjega rajha, da bi nastala ustrezna osnova za povrnitev premoženjske škode vsem žrtvam vojnega nasilja.

Predsednica DIS Ivica Žnidaršič je uspela iz zveznih arhivov in arhivov RS pridobiti podatke o vojni škodi povzročeni slovenski državi in njenemu prebivalstvu po dveh letih naporovnega iskanja. Zbrane podatke je v obliki obsežnega elaborata posredovala vsem Vladam RS, da bi lahko na osnovi teh podatkov terjala vojno škodo od Nemčije in nato poplačala škodo tudi prizadetim ljudem.

Prav tako je poslanec mag. Franc Žnidaršič v vseh treh mandatih Vlado RS in zunanje ministre spraševal o storjenih korakih, da bi izterjali vojno škodo ter predlagal ustrezno razpravo na to temo.

Državni zbor RS je že leta 1994 sprejel sklep, da je treba vojno škodo izterjati, a se v tej smeri ni zgodilo nič. Zaradi tega je DIS pripravil osnutek zakona.

Priprava zakona

Komisija za obravnavo te problematike in Izvršni odbor DIS sta v letu 2017 sprejela odločitev, da DIS pripravi zakon za poravnano vsaj simbolične odškodnine za nesporno povzročeno materialno škodo večini žrtev vojnega nasilja, hkrati pa poiskati možnost za vložitev tega zakona za obravnavo v Državnem zboru RS.

Zakon sta pripravila mag. Gregor Kaplan in mag. Franc Žnidaršič, predsednica DIS pa je uspela za sodelovanje in vložitev zakona pridobiti takratnega poslanca in predsednika Državnega zbora RS dr. Milana Brgleza, ki je v letu 2017 s svojim sodelavcem pomagal pripraviti končno besedilo zakona. Zakon je Izvršni odbor DIS potrdil na svoji seji dne 26. 2. 2018 ob prisotnosti dr. Milana Brgleza, ki je zakon kot prvi podpisani vložil v Državnem zboru RS že naslednjega dne, to je 27. 2. 2018.

Prvo obravnavo zakona je Državni zbor RS opravil že mesec dni kasneje, dne 27. 3. 2018 in ga tudi sprejel. Na žalost pa je v naslednjih mesecih tedanja Vlada RS padla, nadaljnje obravnave zakona pa ni bilo.

Da bi na naslednjih volitvah, ki so bile 3. 6. 2018, zagotovili večje možnosti za nadaljnjo obravnavo našega zakona, je DIS kandidirala kar pet svojih članov za poslance, a kljub priporočilu kandidati tudi zaradi odsotnosti podpore članov DIS na volitvah niso uspeli, zato smo morali iskati nove poti in možnosti za obravnavo našega zakona. Sledila so leta epidemije covida in Janševe vlade, ki nikoli ni bila naklonjena reševanju tega problema, zato je DIS čakal na ponovne volitve.

Aktivnosti v času Vlade RS dr. Roberta Goloba

Prof. Ivica Žnidaršič je spomladi leta 2023 napisala predsedniku Vlade RS pismo, v katerem je prosila za sprejem delegacije DIS, da bi ga seznanili z nju po sprejemu pred 28 leti napovedanega »posebnega zakona«.

Predsednica DIS je s pismom zaprosila tudi za sprejem delegacije DIS v Poslanski skupini Svobode, saj se je zavedala, da bo pri obravnavi in sprejemanju zakona odločilna. V poslanski skupini Svobode smo bili na pogovor sprejeti že 20. 6. 2023. Delegacijo DIS so sestavljali: mag. Gregor Kaplan, mag. Franc Žnidaršič, Marjan Špegelj (predsednik Komisije za vojno škodo) in Alojz Rupar. Delegacija je poslance seznanila z dejstvi, ki so narekovala pripravo zakona in obveznost njegove obravnave, saj le ta zamuja že 28 let. Predali smo jim zakon s prošnjo, da ga predstavijo Vladi RS, vložijo in sprejmejo. Na žalost je po razgovoru vodja poslanske skupine izrazil skepsu glede možnosti sprejema zakona zaradi zadolženosti države, posledic poplav in skromnih možnosti proračuna države.

Avgusta je predsednica DIS s pismom obrambnemu ministru, Marjanu Šarcu, zaprosila, da naj obrambno ministrstvo naš zakon podpre in Vladi RS predlaga, da zakon sprejme, še preden umre zadnji upravičenec do odškodnine.

13. 10. 2023 je predsednica DIS zaprosila tudi predsednico Državnega zbora RS mag. Urško Klakočar Zupančič za sprejem, da bi tudi njo seznanili z nju po končni vložitvi in sprejemu našega zakona.

Kabinet predsednika Vlade RS je posredoval odgovor za srečanje 4. oktobra 2023. Delegacija DIS je v enaki zasedbi, kot je bila na pogovorih v Državnem zboru RS, dobila možnost na Vladi RS seznaniti prisotne z zakonom in drugimi relevantnimi dejstvi 10. novembra 2023. Žal na sestanku ni bilo predsednika Vlade RS, zato smo vodili pogovor z državno sekretarko v kabinetu gospo Natašo Lužar in njeno sodelavko, še vedno pa nismo dobili stališča iz kabineta predsednika Vlade RS.

Naslednji sestanek v kabinetu predsednika Vlade RS je bil 13. 2. 2024, na katerem smo bili prisotni v enaki zasedbi, prišlo pa je tudi nekaj poslancev Svobode. Prisotne smo ponovno seznanili z vso zadevo. Stališče Vlade še ni znano.

Delegacija DIS pri predsednici RS DZ mag. Urški Klakočar Zupančič, 21. 3. 2024 (Foto: Matija Sušnik)

Predsednica Državnega zbora RS nas je na pogovor povabila 21. marca 2024. Predsednica DZ je pokazala veliko pripravljenost pomagati, vendar je izrazila potrebo, da dobi od Vlade RS odgovor, kako slednja gleda na zadevo. Tako smo morali čakati na odgovor.

Odgovor Vlade RS na poslansko vprašanje mag. Urške Klakočar Zupančič

Obsežen odgovor Vlade RS povzemo z najnujnejšimi poudarki:

- **Zunanjepolitični vidik:** ministrstvo za zunanje zadeve naj bi si »dosledno« prizadevalo za odprtje dialoga z Zvezno republiko Nemčijo, kar naj bi nemška država zavračala in se sklicevala na dogovor TITO-Brandt. Vlada priznava, da je vprašanje dolga še vedno odprto, a bi odpiranje le-tega vplivalo na dvostranske odnose in povezovanje. Ni pravega »trenutka«, da bi vprašanje odpirali
- **Notranjepolitični vidik:** država ni dolžna poravnati ljudem škode, povzročene s strani drugih oziroma okupatorjev. Leta 2008 je bil pripravljen zakon, a zaradi hudih finančnih posledic ni šel v obravnavo. Leta 2015 je bilo na medresorski ravni ministrstva za pravosodje, ministrstva za finance, ministrstva za delo in ministrstva za zunanje zadeve sprejeto stališče, »da je zlasti področje zagotovitve finančnih sredstev za povračilo vojne škode nerealno«. Nato je našeto, kateri zakoni so bili sprejeti na področju socialnega varstva žrtev vojnega nasilja, vključno z Zakonom o popravni krivic, nazadnje še povedo, kako hude bi bile finančne posledice takega zakona, ki ni obveznost Republike Slovenije. Ugotavljajo še, da je bil leta 2018 zakon o povračilu obravnavan v DZ, ker pa je junija nastopil nov sklic DZ, je bil postopek za naš zakon, v skladu s Poslovnikom, končan. Ministrstvo za pravosodje še dodaja, da je treba iskati širši

konsenz glede zmožnosti proračuna sprejeti obveznosti za škodo, ki jo je povzročil nekdo drug.

- **Finančni vidik:** ministrstvo za finance govori o nju po analizah, ki bi pravično zajele vse upravičence, hkrati pa predstavljale potrebo po nesorazmerno visokih obremenitvah proračuna, ki jih zaradi znanih prioritet ni mogoče sprejeti.

Opredelitev Vlade RS: Vlada RS priznava, da je vprašanje vojne škode za Republiko Slovenijo nerešeno! Hkrati pa ugotavlja, da bi odpiranje tega vprašanja ogrozilo medsebojne odnose in povezovanje. Trenutne okoliščine niso naklonjene odpiranju tega vprašanja. Vlada RS ne vidi možnosti za sprejetje novih zakonskih obveznosti s tega področja.

Predsednica DIS ni mogla, da bi ne napisala svojega komentarja na odgovor Vlade RS.

Pismo predsednici Državnega zbora mag. Urški Klakočar Zupančič

Zadeva: Odgovor Vlade RS na vaše poslansko vprašanje in utemeljenost vložitve zakona o simbolični povrnitvi materialne škode žrtvam vojnega nasilja.

Spoštovana, najprej se želim iskreno zahvaliti, da ste sprejeli na pogovor delegacijo našega društva. Hvala tudi za posredovanje Odgovora Vlade RS na vaše poslansko vprašanje, povezano s »pravico« do (simbolične) povrnitve materialne škode najbolj upravičenim žrtvam vojnega nasilja – po posebnem zakonu, ki pa čaka na dokončno obravnavo že 27 let.

Odgovor Vlade RS je z naše strani pričakovano neobetajoč in dejansko povzema vsebino kakih deset odgovorov Vlade RS kot ministrstva za zunanje zadeve, ki jih je dobil naš poslanec v treh mandatih DZ, mag. Franc Žnidaršič - častni član našega društva.

Vseeno pa želim zgoščeno komentirati Odgovor:

. Iz dejavnosti DIS . Iz dejavnosti DIS .

a) Zunanje-politični vidik
Ministrstvo za zunanje zadeve je v odgovorih od leta 1996 pa do leta 2010 vedno navajalo prizadevanja za začetek pogovorov z Nemčijo, kar je slednja zavračala. Koliko in kdaj naj bi MNZ to počel, največ pove odgovor zunanjega ministra Samuela Žbogarja na vprašanje mag. Franca Žnidaršiča septembra 2009, ki je vprašal: »Ali obstaja kakršen koli dokument na MNZ, ki bi dokazoval, da je ministrstvo resnično skušalo nekaj storiti?« **Minister Žbogar je odgovoril, da na MNZ ni niti enega dokumenta, ki bi potrjeval »napore« za začetek pogajanj o poplačilu vojne škode z Nemčijo!**

Je pa nemška država to pričakovala. Ko sem se nemški veleposlanici zahvalila za pomoč pri uveljavljanju odškodnine za prisilno delo izgnancev, sem ob odhodu omenila, da je vprašanje materialne škode še vedno odprto. Dejala je: »To je res, vendar Republika Slovenija do danes (2003 ali 2004) še ni povedala, kaj v tem smislu pričakuje.« **Očitno ni bilo storjeno nič!!!**

b) Notranje-pravni vidik
Načeloma soglašamo z ugotovitvijo, da država glede na pravni red ni odgovorna za škodo, povzročeno s strani okupatorskih držav. Je pa zanimivo, da se je tega vprašanja (na zahtevo DeSUS) lotila Janševa vlada 2008 in 2009, na žalost brez rezultata. Leta 2015 je bilo vprašanje »medresorsko usklajeno«, a je bilo za povračilo upravičencem treba zagotoviti nerealno količino finančnih sredstev. Res je, da je bilo sprejeto nekaj zakonov, ki v sicer skromni obliki daje žrtvam vojnega nasilja določene pravice, kar pa ne odtehta velikanske izgube premoženja in uničenega gospodarstva, zlasti izgnancev, katerih domove so naselili kočevski Nemci.

V zadnjem odstavku država »joče« na račun možnih finančnih posledic zakona, »kar ni obveznost Republike Slovenije«, a se na srečo države potreben znesek vsakodnevno krči zaradi pospešenega umiranja upravičencev in tudi zato, ker smo še živeči (sama sem junija dopolnila devetdeset let) pripravljeni sprejeti zgolj simbolično odškodnino (o znesku se je mogoče pogajati), ki bi jo država lahko plačala kot drobiž z obveznicami.

Kdo je odgovoren zato, da država ne zmore plačati škodo bogate dolžnice Nemčije? **Odgovorna je Vlada RS, ki v tridesetih letih ni našla »pravega trenutka« za izterjavo cca šestih milijard US dolarjev (po tečaju iz leta 1946) oziroma nekajkrat več po današnjem tečaju, kar bi morala storiti tudi po sklepu Državnega zbora RS že iz leta 1994.**

Ker ne terja vojne škode, naj sama plača iz (nespornih) koristi na račun sodelovanja in gospodarskih dobičkov! In seveda s tem sprejme odgovornost za škodo okupatorjev oziroma njihovih držav, kot je zapisano v zadnjem stavku.

c) Finančni vidik
Ministrstvo za finance utemeljeno govori o »prioritetah« (27 let zamude pri obravnavi »pravice« po posebnem

zakonu ni prioriteta) in velikih proračunskih obveznostih. **Pri tem pa NIKOLI ni pozvalo Vlado RS, naj vendarle izterja vsaj osnovno vojno škodo od Nemčije**, v okviru cca šestih milijard US dolarjev po tečaju iz leta 1946 in brez obresti.

II. Opredelitev Vlade Republike Slovenije

Ta je kot vsakokrat enaka. Vlada RS ugotavlja, da poplačilo vojne škode s strani nemške države ni zaprto in ostaja nerešeno! Ni pa resnična trditev, da je vprašanje nemškega dolga »širše mednarodne narave«, drugih držav vprašanje ne zadeva, saj so z izjemo Jugoslavije in Grčije vse z nemško državo sprejele mirovno pogodbo in znotraj te več ali manj uspešno zaprle tudi vprašanje vojne škode oziroma reparacij.

Žal nobena Vlada RS ni v tridesetih letih samostojne države našla »trenutka«, da bi v imenu prizadetega ljudstva in obubožane države Nemčiji povedala, da je skrajni čas, da se tudi zaradi ohranitve dobrih medsebojnih odnosov in potrebnega sodelovanja vojna škoda plača vsaj na »simbolični« ravni, ker je nekaj milijard dolarjev za nemško državo drobiž.

ODGOVOR Vlade RS odseva nepopolno poznavanje stvari, neodgovornost in moralno-etično zavržen odnos do upravičencev, ki »pravice« po posebnem zakonu ne morejo uresničiti.

Spoštovana Predsednica Državnega zbora RS, ne glede na odgovor Vlade RS, ki ni spodbuden, vas prosim, da bi predlagani zakon vložili tudi če mu le-ta nasprotuje. Državni zbor si je ta zakon naložil že jeseni leta 1995!

DIS se za izterjavo vojne škode zavzema vseh 30 let obstoja in je bil vsa leta edini verodostojen vir potrebnih podatkov, ki sem jih sama iz arhivov Jugoslavije pridobila leta 1990 kot zadnja predsednica Rdečega križa Jugoslavije (pogodba o kreditu Tito-Brandt, pogodb z vzhodno Nemčijo, podatki o dejanskih plačilih nemške države, itd.). **Ker so se vse Vlade RS izogibale izterjavi vojne škode, društvo utemeljeno zahteva, da država njim povzročeno škodo vsaj na simbolični ravni poravnava iz svojih (čeprav vedno skromnih) sredstev.**

Neizterjavo vojne škode naše društvo razume kot veleizdajo države in njenega ljudstva!

Kljub hudi prizadetosti po kapi želim društvu zapustiti dokončno zavzetost, da se zakon obravnava, četudi nam ne bo priznано ničesar.

Delegacija me je obvestila, da ste izrazili veliko razumevanje problema in voljo pomagati.

Vložitev zakona bo častno dejanje, rezultat pa volje večine pri sprejemanju, kakršen pač bo.

Pripis: ker se nam čas izteka, bomo ob nevladitvi zakona morali vprašati ustavno sodišče, koliko časa si lahko jemlje zakonodajalec za uresničitev pravice, ki naj bi jo imeli po posebnem zakonu (stališče Izvršnega odbora DIS).

Nato ostane še Evropsko sodišče za človekove pravice, kjer obravnavajo

neuresničitev zakonskih določb in časovno dimenzijo sprejemanja obljubljenega zakona.

Hvala vam še enkrat za sodelovanje. Na Vladi RS je bila naša delegacija dvakrat, a brez udeležbe predsednika, pogovarjali pa smo se z uradniki brez stališč in vsakršnih pooblastil in do danes brez neposrednega odgovora društvu.

V upanju na vašo pomoč tudi v prihodnje, vas lepo in spoštovanjem pozdravljam

prof. Ivica Žnidaršič
predsednica društva DIS

Zaključek

Člani delegacije DIS ocenjujemo, da je treba vse naše člane obvestiti o stališču Vlade RS in s komentarjem predsednice na vladni odgovor predsednici Državnega zbora RS, zato slednjega objavljamo v celoti.

Zakon še ni vložen, glede nadaljnjih pogovorov s poslanci pa so nas obvestili, da se bodo poslanci Svobode s tem vprašanjem ubadali ponovno po parlamentarnih počitnicah v septembru.

Res smo se v zasedbi mag. Gregor Kaplan, mag. Franc Žnidaršič in predsednik komisije za vojno škodo Marjan Špegelj udeležili razgovora z dvema poslancema Državnega zbora RS 17. 9. 2024.

Obveščeni smo, da bo **ponovni pogovor o našem zakonu potekal 10. 12. 2024**, tokrat bo prisoten tudi predsednik Vlade RS.

Vsem bomo ponovno predstavili vsa dejstva, ki podpirajo našo zahtevo po vložitvi in sprejetju zakona.

Poročilo so pripravili:
mag. Franc Žnidaršič,
Marijan Špegelj in Alojz Rupar.

Iz zapisnika s seje IO DIS 1941-1945

Seja IO DIS 1941–1945 je potekala 25. septembra 2024 ob 9.30 uri v prostorih DIS, I. nadstropje, soba 64, Einspielerjeva 6, Ljubljana.

Na seji so bili prisotni člani IO: Albin PRAŽNIKAR, podpredsednik DIS, Zdenka KAPLAN, Sabina GONDNIČ, Teodor COLNAR, Marjan KOŠAK, Hilda MARC, Ivan VEBLE, Rudi ZADNIK, Carmen BAILAT, Marijan ŠPEGELJ in ostali prisotni: Veronika KUNEJ, predsednica NO DIS, Stanislava RAČIČ in Milan SKLEDAR.

Dnevni red seje je bil:

1. Problemi krajevnih organizacij DIS zaradi plačevanja članarine in prispevka za Vestnik.
2. Ukinitvev krajevnih organizacij, ki ne plačujejo članarine.
3. Prispevek za predsednico DIS.
4. Razno.

Sejo je otvoril podpredsednik DIS, Albin Prašnikar, ki je pozdravil vse prisotne in predlagal v potrditev dnevni red, ki je bil vnaprej naveden v vabilu.

Dnevni red je bil soglasno potrjen ob pripombi članov IO, da se obe prvi točki združita v eno, ker sta vsebinsko povezani.

Albin Prašnikar je izpostavil, da nekatere krajevne organizacije in občinske organizacije DIS ne plačujejo članarine in prispevka za Vestnik, kar predstavlja resen problem. Nekaj KO DIS sploh ne deluje.

Kasneje je bilo povedano, da imajo probleme s pošiljanjem pravih seznamov na DIS oziroma želijo, da te seznane njihovega članstva ažuriramo na DIS, kar pa ne gre, saj to morajo delati KO.

Zdenka Kaplan je podrobneje predstavila širši obseg problema. Pojasnila je, da plačevanje članarine in prispevka za Vestnik ni edini problem. Še večje težave so pri urejanju dokumentacije, saj nekateri predsedniki KO ne podpisujejo pomembnih dokumentov, kot so letna finančna poročila, kar povzroča resne administrativne težave. Brez pravilno podpisanih dokumentov, kot je na primer letno finančno poročilo, delovanje organizacije ni skladno s pravili. Poleg tega je opozorila, da nekateri KO in OO DIS ne pošiljajo rednih letnih seznamov članstva ali pa seznami niso ažurirani. Enako velja za seznime naročnikov za Vestnik. Nekateri organizacije pričakujejo, da jim bo to urejalo vodstvo DIS. Te podatke pa imajo izključno KO, zato so dolžni

Seja IO DIS, 26. 9. 2024, foto: M. Skledar

. Iz dejavnosti DIS . Iz dejavnosti DIS .

sami vzdrževati in ažurirati sezname, zlasti glede umrljivosti članov. **Predlagala je tudi razmislek o združevanju manjših KO, ki se soočajo s staranjem članstva in pomanjkanjem usposobljenih članov za vodenje aktivnosti KO. Združevanje bi omogočilo učinkovitejše delovanje društev z združenimi močmi.**

Frančiška Primožič, ki vodi računovodske zadeve za DIS, je pojasnila, da vse knjigovodske posle vodi skladno s knjigovodskimi standardi. Njena naloga je prikazati natančne podatke o plačilih članarine in prispevka za Vestnik. Pojasnila je tudi, da nekatere KO nakazujejo celoten znesek za članarino in prispevek skupaj, brez ločenih postavk, kar otežuje natančno knjiženje, še posebej v primeru, ko niso ažurirani sezname članov in naročnikov Vestnika.

V nadaljevanju razprave po obeh točkah dnevnega reda so posamezniki podali svoje poglede in težave pri delovanju KO DIS, ki jih vodijo, in tudi podali nekatere predloge pri reševanju podane problematike.

Albin PRAŽNIKAR je po zaključku razprav po prvi in drugi točki dnevnega reda predlagal v sprejem naslednje sklepe:

1. Predsedniki in predsednice KO in OO DIS so dolžni voditi poslovanje svojih KO in OO DIS v skladu z obstoječimi Pravili za organiziranje in delovanje krajevnih organizacij Društva izgnancev
2. Slovenije 1941-1945 in s STATUTOM Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 in nosijo celotno odgovornost za pravilno delovanje svojih KO in OO DIS.
3. Vsem KO in OO DIS, ki letno ne odvajajo ločenega zneska članarine in ločenega zneska prispevka za Vestnik na DIS oziroma to delajo nepravilno, ki ne pošiljajo ažurirane sezname svojih članov vsako leto in ne vračajo uradne ažurirane sezname za Vestnik, se pošlje dopis, da te nakazane zadeve uredijo do 31. 10. 2024. Če obstajajo kakšni zadržki, je treba tudi to pisno sporočiti na DIS do 31. 10. 2024. Hkrati je **treba sporočiti, da je odgovornost za pravilno ažuriranje letne sezname članov DIS in naročnikov Vestnika izključno na strani vodstva KO in OO DIS, ne na DIS.**
4. Za rešitev težav KO DIS Celje, ki so bile predstavljene na današnji seji IO DIS vso pomoč.

Celje, je treba nuditi pomoč in se sprejme zahtevek predsednice KO DIS Celje, da se organizira pogovor na DIS o nastalih težavah.

5. Na pogovoru bodo sodelovali: Albin PRAŽNIKAR, podpredsednik DIS, Zdenka KAPLAN, članica IO DIS, Karmen BAILAT, predsednica KO DIS Celje, in Frančiška PRIMOŽIČ, računovodkinja DIS. Datum pogovora določi vodstvo DIS.
6. Članom IO DIS se uradno pošlje pismen seznam KO in OO DIS, za katere so po svoji regijski opredelitvi zadolženi, da tem društvom nudijo pomoč pri njihovem delovanju, če to potrebujejo.
7. Glede združevanja KO DIS zaradi lažjega opravljanja nalog, vodenja in delovanja dajemo priporočilo KO, da pristopijo k temu, če pride do tega interesa. Vsem tem aktivnostim pa nudi IO DIS vso pomoč.
8. Člani IO DIS ne podpiramo ukinitve KO in OO DIS, ker to slabi moč našega društva. Storiti moram vse, da ne pride do teh ukinitve, in nuditi vso pomoč, da delo nadaljujejo.
9. Za vodenje administrativnih nalog v DIS se preko študentskega servisa zaposli osebo, ki bo opravljala

administrativna dela na DIS v ponedeljek, sredo in petek. Za izplačilo se določi neto urna postavka v višini 9,00 EUR.

10. KO DIS Vič-Rudnik se pošlje pismen odgovor na njihov dopis, da so oni dolžni letno ažurirati njihove sezname članstva KO in naročnikov za Vestnik, ne DIS, kar določa 3. tč. 10. člena Pravila za organiziranje in delovanje krajevnih organizacij Društva Izgnancev Slovenije 1941-1945. Vsi predlagani sklepi od 1. do 8. so bili soglasno sprejeti.

Sprejeta sta bila še dva pomembna sklepa.

1. SKLEP: predsednik komisije za informativno-publicistično in muzejsko dejavnost naj skliče komisijo, ki naj pripravi predlog programa za naslednje leto, kako bomo obeležili 80. obletnico vrnitve iz izgnanstva, in ta program predloži v potrditev IO DIS.
2. SKLEP: za ogled naših muzejskih prostorov in naše spominske zbirke v Brestanici se je treba najaviti en mesec prej v pisarni DIS.

Zapisal
Marijan Špegelj

Ne ukinjanje, ampak povezovanje in združevanje KO DIS

Povsem naravno in logično je starostna struktura našega članstva vedno višja, vedno več je izgnancev, ki zaradi bolezni ne morejo več biti tako aktivni, kot bi želeli. Prihodnje leto bo minilo že 80 let od naše vrnitve iz izgnanstva. Vse več krajevnih organizacij se sooča s težavami vodenja in organiziranja svojega dela, vse več je vprašanj, kako naprej in kdo lahko sploh nadaljuje delo društva v krajevnih organizacijah DIS. V zvezi s tem je Izvršni odbor DIS na zadnji seji, 26. 9. 2024, sprejel sklep:

»Glede združevanja KO DIS zaradi lažjega opravljanja nalog, vodenja in delovanja dajemo priporočilo KO, da pristopijo k temu, če pride do tega interesa. Vsem tem aktivnostim pa nudi IO DIS vso pomoč.«

Združevanje bi omogočilo učinkovitejše delovanje društev z združenimi močmi.

V duhu združevanja krajevnih organizacij, ki počasi izgubljajo svoje članstvo, se je 14. 11. 2024 5 krajevnih organizacij Občine Sevnica združilo v Krajevno organizacijo DIS Sevnica.

Vseh 5 KO DIS Občine Sevnice združene v eno – KO DIS Sevnica

Dne 14. 11. 2024 smo ob občinskem prazniku Občine Sevnica imeli v Boštanju Zbor izgnancev Slovenije in to vseh 5 KO Občine Sevnica. Zbora se je udeležilo 90 članov, od povabljenih pa častni član Društva

izgnancev Slovenije 1941–1945 **mag. Franc Žnidaršič**, namestnik župana Občine Sevnica, predsednica NOB Sevnica in novinarka.

Med drugim smo se dogovorili, da se združimo v enotno KO, in sicer v

KO Sevnica, ki bo štela 232 rednih in 50 pridruženih članov. Ukinjeni bodo 4 bančni računi in s tem znižani stroški poslovanja. Težave pa so nastajale zaradi starosti članov in s tem tudi vodenja KO.

V KO Boštanj je za kulturne prispevke na vseh prireditvah prispevala naša izgnanka, pesnica Vida Križnik. Izdala je tudi knjigo svojih pesmi z naslovom Zaposnela vrtnica. Za požrtvovalno delo v KO Boštanj

sta prejela pohvalo Rudi Kocjan in Rafko Blas. Pohvalo je za dolgoletno delo predsednice KO Šentjanž dobila tudi Rezika Repovž.

Za kulturni program je poskrbel Pevski zbor Gasilskega društva Sevnica, po zboru pa je sledilo prijetno druženje s pogostitvijo.

Predsednik DIS KO Boštanj
Lojze Rupar

Obisk v Boštanju

Na povabilo sem se 14. 11. 2024 udeležil sestanka petih krajevnih organizacij v Boštanju pri Sevnici.

Zaradi starosti članstva in vedno težjega zagotavljanja delovanja številčno vedno šibkejših krajevnih organizacij so odločili, da se združijo v eno, in sicer v Krajevno organizacijo DIS Sevnica.

V imenu predsednice sem prisotne pozdravil in na kratko poročal o prizadevanjih DIS, da bi bil končno sprejet zakon o simboličnem poplačilu materialne škode žrtvam vojnega nasilja, predvsem izgnancem in beguncem. Povedal sem, da smo se v letu in pol pogovarjali s poslanci Svobode, dvakrat v kabinetu Vlade RS, delegacijo DIS pa je sprejela tudi predsednica Državnega zbora RS. Na vseh pogovorih smo prisotnim posredovali vsa dejstva, ki terjajo sprejem zakona, še posebej pa določilo 8. in 15. člena zakona o žrtvah vojnega nasilja, ki govori o pravici do odškodnine za premoženjsko škodo po »posebnem zakonu«, ki pa do danes še ni bil sprejet. Če zakona, ki smo ga pripravili v DIS, v Državnem zboru RS

Mag. Franc Žnidaršič

ne bodo obravnavali v doglednem času, bomo primorani iskati pravičico na ustavnem sodišču. Za zaključek sem prisotnim zaželel vse dobro in predvsem zdravja z upanjem, da bo zakon sprejet, preden umre zadnji izmed nas.

Mag. Franc Žnidaršič

Združitevni zbor KO DIS Sevnica, 14. 11. 2024, foto: Alojz Rupar

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Strokovna ekskurzija članov Območne organizacije DIS Škofja Loka na Igu

Izgnanci OO Škofja Loka na ekskurziji na Igu, 26. 9. 2024, foto: Rudi Zadnik

Strokovna ekskurzija članov DIS OO Škofja Loka je bila 26. 9. 2024 z ogledom Muzeja mostiščarjev in Republiškega centra za usposabljanje enot za zaščito in reševanje na Igu.

Najprej smo si ogledali Muzej mostiščarjev na Igu v hiši Morostigom - hiša narave in kolišč. Razstava je razdeljena v devet tematskih enot. Razstava predstavi, kako so Ljubljansko barje sploh raziskovali, in nas pouči o koliščarskem obdobju – času, ko je bilo tam jezero. Del razstave je namenjen naravni pestrosti barja ter delu in življenju koliščarjev, ki so živeli od 5. do 2. tisočletja pr. n. št. na območju Ljubljanskega barja.

Izpostavljena je še potreba po ohranitvi zdravja barjanskih tal. Predstavljena so bila tudi Ižanska kolišča na Barju, ki so skupaj s preostalimi kolišči okoli Alp že dobro desetletje na Unescovem seznamu svetovne kulturne in naravne dediščine. V muzeju je veliko muzejskih eksponatov in video posnetkov dela in življenja koliščarjev. Vodič je zelo plastično obrazložil njihovo zgodovino, tako da smo bili zelo zadovoljni in obveščeni o življenju koliščarjev na Ljubljanskem barju.

Zatem je sledilo kosilo v RC. Nato smo nadaljevali z ogledom Republiškega centra za usposabljanje

enot za zaščito in reševanje na Igu. Najprej so nam preko filma predstavili programe delovanja in objekte centra na Igu. V centru usklajujejo in izvajajo usposabljanja kadrov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na Igu ter imajo še enote Sežana, Logatec in Pekre. Organizirajo in izvajajo usposabljanja poklicnih gasilcev v okviru Gasilske šole, izvajajo pa se tudi vsa temeljna in dopolnila usposabljanja poklicnih in prostovoljnih gasilcev.

Imajo velik poligon z vadbenimi objekti, kot so: visoka ruševina, stolp za reševanje z višin, pokriti bazen, naravni bajer, trimski kabinet, steza za praktično delo z izolirnimi dihalnimi aparati, požarno hišo in gasilski poligon. Nato smo si s predavatelji ogledali še vse objekte v tem centru. Ogledali smo si tudi praktične vaje gasilcev ob poplavih in vrvno tehniko.

Lahko rečemo, da je strokovna ekskurzija v celoti uspela, saj si člani predhodno niso predstavljali, kaj vse se v tem centru dogaja in kakšne programe izvajajo.

Ko smo se vračali proti domu, smo si ogledali še cerkev na Igu, ki je bila zgrajena po zamisli arhitekta Plečnika.

Predsednik DIS OO Škofja Loka
Rudi Zadnik

Višina članarine DIS in prispevek za Vestnik za leto 2025

Članarina DIS za leto 2025 bo po sklepu Izvršnega odbora DIS **12 EUR**.

Prispevek za Vestnik za leto 2025 ostane enak, to je **6 EUR**.

Ponovno objavljamo, da člani DIS, ki **so v domovih starejših občanov, so oproščeni** plačila članarine.

Krajevne in območne organizacije DIS lahko zbirajo od članstva DIS za svojo dejavnost še dodatne prispevke.

Če še niste poravnali simboličnega prispevka za leto 2024, to storite čimprej.

KO DIS Globoko – Pišece Zapisnik z občnega zbora

Letošnji praznik je KO DIS Globoko – Pišece praznovalo po sklepu UO v gostišču Kocjan. Zbralo se je 26 izgnancev, in sicer zato, ker je bil na programu redni letni občni zbor po običajnem dnevnem redu. Podpredsednica Mira Podgoršek je podala poročilo o minulem delu in poudarila, da je bil dne 28. 6. 2023 sprejet nov statut DIS. Poudarila je, da nikoli ne smemo pozabiti na genocid slovenskega naroda v letih 1941-1945 in na žrtev z našega področja – na spomeniku v Globokem je zabeleženih 46 žrtev v tem obdobju, ki jih je v Sloveniji bilo okoli 89.000. Njihovi grobovi so žal širom po deželah Evrope.

Po sprejetih poročilih je bil za štiriletno obdobje izvoljen nov UO in NO – v njem je 11 članov, ki se še lahko udeležujejo sej, kajti povprečna starost je 85 let, 12 članov pa je starih že nad 90 let!

Sklep: Gospe Ljudmili Petan se za doslej opravljeno delo podeli naziv »častna predsednica«.

UO predstavljajo:

- Mira Podgoršek, podpredsednica,
- Hermina Hotko, tajnica,
- Jože Bračun in Anica Novoselič – blagajniško poslovanje.

Člani: Omerzel Miha, Lepšina Martin in Strgar Franc.

NO: Vranetič Rozalija, Pšeničnik Jože, Glimm Anica.

Praporščak: Ivan Grmovšek, Blatno.

Vodenje društva so še naprej za 4-letno obdobje zaupali podpredsednici Miri Podgoršek.

Naloge: še naprej bomo obiskovali naše jubilejsteter bolne doma ali v DSO v Brežicah,

Skrbeli bomo za redno srečanje članov, pobiranje članarine in obujanje spomina na izgnanstvo in žrtve!

Po rednem delu je sledilo kosilo, nato pa prijetno druženje in obljuba, da se dobimo 28. oktobra ob občinskem prazniku s komemoracijo pri spomeniku žrtvam v Globokem.

Podpredsednica Globoko – Pišece
Mira Podgoršek

Srečanje izgnancev Gorenjske

Na srečanju predsedniki izgnancev Gorenjske Polona Cerkovnik (KO DIS Bled), Rudi Zadnik (KO DIS Škofja Loka), Iztok Škofic (KO DIS Kranj), Alojz Žabkar (KO DIS Tržič), Tone Pristov (KO DIS Radovljica) in Janez Vister (podpredsednik KO DIS Jesenice).

Srečanja KO DIS se je udeležilo 105 izgnancev iz krajevnih odborov Bled, Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič.

Včlanjenih nas je 336, vsi smo stari osemdeset let in več, več kot tretjina naših članov je stara 90 ali več. Udeležba je kar dobra.

V KO DIS Bled je še 38 članov z Bleda, Gorij in Bohinja. Izgnanih je bilo 22 posameznikov in 42 družin z dvema ali tremi otroki, vseh skupaj je bilo okoli 190 samo iz Gorij.

Prav je, da se srečujemo, dogovarjamo, beremo naš časopis Vestnik in tako ohranjamo spomin na izgnanstvo in spremljamo delo DIS RS prof. Ivice Žnidaršič in njene ekipe.

Srečanje je v Ribnem organiziral KO Bled s pomočjo Rudija Zadnika,

koordinatorja za Gorenjsko. Pričelo se je s himno izgnancev *Oh, kako je dolga, dolga pot iz tujine tja do doma ...*

Ta pot je bila pri veliko članih dolga tri leta, večina se je vračala iz Nemčije, nekaj pa iz Srbije. Udeleženci so bili zadovoljni s kulturnim programom in odlično postrežbo. V pozdravnem govoru predsednice KO DIS Bled je bila izražena tudi želja: »Tukaj zbrani »gverajmo« še nekaj let, da drugo leto srečamo se spet.« Srečali se bomo v Kranju.

Pohvale in zahvale za res veliko delo prof. Ivice Žnidaršič in njene ekipe smo poslali na lepi vizitki Bleda. Zahvaljujemo se tudi Občini Bled in Občini Gorje za dobro sodelovanje.

Polona Cerkovnik

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Izgnanci KO DIS Radeče ob občinskem prazniku prenašali svoje doživljaje na mlajše generacije

Praznik občine Radeče je posvečen najštevilčnejšemu vračanju izgnancev na svoje domove, ki je bilo v septembru leta 1945. V tem mesecu potekajo prireditve vseh društev, med njimi je tudi Krajevna organizacija DIS Radeče, ki je organizirala v dogovoru z ravnateljico OŠ Radeče Jano Wetz in županom občine Radeče Tomažem Režunom za vse učence 9. razredov ogled največjega zbirnega taborišča izgnancev (bivši hlevi in konjušnice). Ogledali so si stalno razstavo ter film o slovenskih izgnancih v Muzeju na gradu Rajhenburg. Na ogled so bili povabljeni tudi člani in potomci, ki večinoma še niso 'spoznali

obeh točk ogleda". Tako smo imeli tudi medgeneracijsko sodelovanje, ki je v tem času še kako potrebno.

Glede na to, da našim članom pešajo moči, smo za pomoč pri izvedbi zaprosili KO DIS Krško. Predsednik Justin Božič in tajnica Marija Krušič sta to nalogo odlično opravila, pridružil pa se jima je tudi Alojz Rupar, predsednik KO DIS Boštanj.

Prilagamo prispevke, ki so objavljeni na spletni strani JZ OŠ Marjana Nemca Radeče, saj so z nami sodelovale tudi Milena Potočnik Renko, učiteljica zgodovine, in Nevenka Tratar, razredničarka 9. b, ter Mateja Kukovičič, svetovalna delavka in sorazredničarka 9. a.

Ustanovni član KO DIS Radeče Franc Lipoglavšek z učenci 9. razreda OŠ Radeče

Vsredo, 5. 9. 2024, so se učenci devetih razredov zbrali v učilnici za geografijo, kjer so dve šolski uri prisluhnili zgodovinskemu predavanju gospoda Francija Lipoglavška.

Gospod Lipoglavšek nam je predstavil nekaj zanimivih zgodb iz preteklosti, v katere je vključil tudi nekaj svojih lastnih doživetij. Njegova zgodba je vključevala dogajanja iz časa druge svetovne vojne, taborišča, v katerem se je sam rodil, življenj nekaj njegovih znancev in prijateljev ter najpomembnejše, kaj se je v času vojne dogajalo prav na območju Radeč. Spoznali

smo, da so ljudje kljub množičnemu izseljevanju, strahu in napetosti pred vojno ostali prijazni, človeški in so si med seboj pomagali tudi v težkih trenutkih. Prav tako je namenil nekaj besed gradu v Brestanici, ki je pomemben prav zaradi njegove vojaške preteklosti in razstave, ki si jo bomo odšli skupaj s člani Društva izgnancev Radeče pogledat 17. 9. 2024.

Naučili smo se nekaj zelo zanimivih stvari in smo hvaležni gospodu Lipoglavšku, da si je vzel čas in nas poučil.

Lea Povšič, 9.a

Devetošolci so z zanimanjem spremljali pripovedovanje izgnanca Franca Lipoglavška.

Devetošolci iz OŠ Radeče na ekskurziji v zbirnem taborišču slovenskih izgnancev v Brestanici, 17. 9. 2024

Druženje zagrebških izgnancev

Letno druženje izgnancev KO DIS Zagreb, foto: Jozefa Bogolin

Tradicionalno letno druženje članov Krajevne organizacije DIS Zagreb smo letos imeli dva meseca prej zaradi naraščajočih bolezni in starosti članov. Želeli smo, da se prepričamo, v kakšnem življenjskem stanju so člani, da se preštejemo in opogumimo za nadaljnje delo.

Zbrali smo se 17. oktobra v pivnici Medvedgrad. Bila nas je polovica članov (osem), ravno toliko jih je v domovih za ostarele – ali so bolni ali nepokretni.

Ogorčeni smo, ker se poplačilo gmotne škode še ni uredilo. Kljub temu da se naše društvo trudi leta in leta, za kar smo jim hvaležni. Čestitamo jim za vztrajnost!

Izgnanci so v drugi svetovni vojni največ trpeli, delali težka dela za Nemce, umirali ali pa so bili ubiti v taboriščih Neodvisne države Hrvaške (samo v taborišču Jasenovac jih je bilo sto).

Pričakujemo od sedanje vlade, da končno reši to zadevo.

Na dvournem druženju smo izmenjali izkušnje, kako preživeti v teh letih starosti. Pozdravili smo obljubo **Ivanke Filipan**, da tudi v letu 2025 poskrbi za potrdila o živetju, kar je velika pomoč članom.

Naša želja je tudi, da dan izgnancev v letu 2025 proslavimo v Slovenskem domu Zagreb.

Slavko Alojz Kramar

Vtorek, 17. 9. 2024, smo se ob 8.30 z avtobusne postaje iz Radeč z avtobusom odpravili proti Brestanici. Po približno 35-minutni vožnji smo prispeli na največje zbirno taborišče izgnanih Slovencev - v hleve in konjušnice pri gradu Rajhenburg.

Tam so nam starejši člani društva izgnancev pripovedovali, kako so sami doživljali to izkušnjo kot otroci. Izvedeli smo, da so pripadniki nemškega rajha ter njihovi oficirji hoteli izseliti slovenski narod z območja Posavja do Gorenjske, kjer je potekala meja med Italijo in Nemčijo. Nato smo si ogledali hleve, kjer so družine čakale na prevoz iz Brestanice v druga zbirališča. Razmere v hlevu so bile zelo zanimive, saj so ljudje morali sredi zime več dni prenočiti v neogrevanem

prostoru brez hrane. Potem smo se z avtobusom odpeljali do gradu, kjer smo se razdelili v dve skupini. Ena skupina se je najprej odpravila v sobo, kjer smo si ogledali film o postopku izgnanstva Slovencev, medtem pa se je druga skupina odpravila na ogled muzeja v gradu, kjer smo si ogledali veliko zanimivosti, med njimi tudi razstavišče predmetov, ki so pripadali slovenskim izgnancem (šivalni stroj, kovčki, voziček, stari dokumenti itd.).

Ko smo z ogledom končali, smo se odpravili nazaj proti Radečam z nalogom, da napišemo spis o naši prigodi in širimo znanje in spomine izgnancev med družbo.

Devetošolci

Učenci 9. razreda OŠ Radeče na ekskurziji na gradu Rajhenburg so si ogledali tudi razstavo o izgonu Slovencev in drugih slovanskih narodov, 17. 9. 2024.

Zapisala predsednica KO DIS Radeče, Joža Kožar

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Praznovanje Dneva izgnancev KO DIS Globoko – Pišce 7. 6. 2024

Prisrčno pozdravljene, drage izgnanke in cenjeni izgnanci. Imamo občutek, da čas prehitro mineva. Vse življenje smo hiteli in delali in tudi ob današnjem praznovanju naše srečanje ne bo minilo brez dela. Običajno smo v mesecu januarju opravili prvo letno srečanje in občni zbor, na katerem smo tudi dopolnili izpraznjena mesta v našem UO. Glede na starostno strukturo in zdravstvene težave v našem društvu pa bomo danes izvedli »volilni občni zbor«, zato predlagam naslednji dnevni red:

1. Pozdrav.
2. Izvolitev delovnega predsednika in zapisnikarja.
3. Poročilo o delu društva (Mira Podgoršek).
4. Poročilo o blagajniškem poslovanju (Anica Novoselovič).
5. Poročilo nadzornega odbora.
6. Razprava po poročilih.
7. Predlog novega vodstva (sprejet na sestanku UO dne 10. 1. 2024).
8. Razprava o predlogu in volitve.
9. Potrditev novega vodstva.
10. Plan dela.
11. Malica in druženje s harmoniko.

Glede na moje počutje in počutje večine naših članov DIS sem vesela, da smo se danes dobili v tolikšnem številu, saj sta se poslovili le dve članici, Ljudmila Preskar, stara 92 let, in Amalija Dirnbek, stara 90 let. Počastimo spomin nanju z 1-minutnim molkom. Hvala!

V letu 2023 smo se prvič po pandemiji zopet srečali 3-krat kot prej vsa leta od ustanovitve. Žal pa se je v teh malo manj kot 30 letih, naše število tako zelo zmanjšalo, da ne moremo več organizirati izletov, zato smo srečanja v letu 2023 opravili pri Erbanu, v Lovskem domu v Globokem in v večnamenskem domu. Meni je bilo posebno prijetno srečanje v lovskem domu. Tudi v bodoče bo še nekaj časa podobno, saj sta v tem letu zaradi bolezni v dom starejših občanov Brežice odšli Ivanka Gerjevič in Anica Bračun. Doma pa hčerka neguje svojo bolno mamo Jožefo Agrež, ki je že skoraj 8 let na postelji (opravila sem obisk). Na dom so priklenjeni ali nepokretni še mnogi naši člani in se z nami ne morejo več družiti. Priporočam sosedske obiske.

Da je tako, ni nič čudnega, saj so vsi naši člani že davno dopolnili 80 let, starih nad 90 let pa je 12 članov: Branko Zidanič 94 let, Ljudmila Petan 93 let, Olga Leksovšek 93 let, Lepšina Martin 93 let, Erika Šušterič 93 let,

Občni zbor KO DIS Globoko 7. 6. 2024

Mira Podgoršek 93 let, Ivanka Gerjevič 92 let, Ivan Grmovšek 92 let, Jože Kocjan 92 let, Anton Preskar 92 let, Terezija Grmovšek 91 let in Kristina Brenko 90 let. Vsem iskreno čestitam!

V januarju se je sestel UO. Takrat smo se dogovorili za pobiranje članarine DIS, naročilo Vestnika in prispevka. Na pomoč sta nam bila pridružena člana Anica in Matjaž Ogorevc, v Pišecah sem pobrala sama. Na tem mestu se jima lepo zahvaljujemo. Denar smo takoj oddali blagajničarki Anici Novoselovič, ki je odvedla naročnino za Vestnik in 50 % članarine na DIS Ljubljana, naša sredstva pa na LB Brežice. Z Anico Novoselovič sva pripravili vlogo za denarna sredstva, ki jih KS Globoko dodeljuje za delo oziroma dejavnosti društvom in organizacijam za tekoče leto 2024. Predelali smo prispelo pošto DIS Ljubljana in tudi bančno poslovanje. Prispel je še posodobljen statut, ki je bil potrjen 28. 6. 2023 v Ljubljani (možen ogled).

Poudarek: ko pade število članov DIS na 300 članov, se društvo DIS ukinje. Finančna in materialna sredstva ostanejo v lasti DIS Ljubljana.

Naš sklep: razstavni pano KO DIS Globoko – Pišce ostane v lasti KS Globoko. KS Globoko ima tudi spletno stran, kjer se predstavijo društva in organizacije - ogled pa je možen po vsem svetu!

Ustno obrazložim: za KO DIS Globoko Pišce sem prva oddala prispevek, manjkajo slike!

Podpredsednica Globoko – Pišce
Mira Podgoršek

Spomini na hude čase ne bledijo

Srečanje članov KO DIS Dole pri Litiji, 27. 10. 2024

Krajevna organizacija DIS Dole pri Litiji je na lepo sončno nedeljo organizirala letno srečanje članov in njihovih podpornikov. Zbrali so se na kmečkem turizmu Pr' Krjan. Uvodni izgnanski pesmi je sledilo skrbno pripravljeno poročilo o delu, ki ga je pripravil in prebral tajnik KO Stane Kmetič. Sledili sta recitaciji z izgnansko tematiko pokojne pesnice s Polšnika Pavle Voje. Namen srečanja je bil ohranjanje spomina na težke preizkušnje udeležencev, članov in njihovih svojcev. Po video povezavi se nam je javila predsednica društva Hedvika Sevšek, ki je vsem zaželela uspešno delo in druženje. Čeprav se število članov zmanjšuje, trenutno je 36 članov, od tega je 8 svojcev, se

mora njihovo poslanstvo nadaljevati. Krepijo ga z obujanjem spomina z obiskom gradu Rajhenburg, katerega se je udeležila predsednica Hedvika Sevšek. Tudi trdna vez z Ivico Žnideršič se nadaljuje.

Ob okusnem kosilu je stekel prijeten pogovor, fotografiranje za spomin, topel stisk roke in marsikateri objem.

Hvala organizatorju Stanetu Kmetiču, ki se skupaj s številnimi zaveda, da spomin na hude čase izgnanstva in pregnanstva z elementi vojnih grozot ne sme nikoli bledeti, še manj pa pozabiti.

Jožica Vrtačnik

DRUŠTVO IZGNANCEV SLOVENIJE 1941-45 Krajevna organizacija DOLE PRI LITIJU

POROČILO o delu v letu 2024

Odbor KO pod vodstvom Hedvike Sevšek je opravil 2 seje (telefon, pošta) in redno opravljal tekoče naloge.
Predsednica se je udeležila sestanka predsednikov KO DIS v Ljubljani.
Tajnik se je 25.3.2024 z ljudskimi pevci udeležil zbora članov KO Hrastnik.
Prijavili smo se na razpis Občine Litija za sofinanciranje dejavnosti in pridobili 446,61 €. Rednega letnega zbora članov 4.2.2024 na Dolah se je udeležilo 17 članov, 10 gostov in ljudski pevci KUD Dole.
V februarju smo pobirali članarino in prispevke, delež odvedli v Ljubljano.
Članarino in prispevke je v glavnem pobrala Ana Kotar.
Dani Sveršina je dvakrat opravila plačila in nakazila na banki.
Blagajno vodim tajnik Stane Kmetič.

7.4.2024 so se 4 člani naše KO udeležili srečanja članov zasavskih KO v Podkumu.
1.6.2024 sva se predsednica in tajnik udeležila srečanja izgnancev ob Dnevu izgnancev pri hlevih v Rajhenburgu.
Člane smo pisno obvestili o stanju in dejavnosti društva in KO.
Jubilantom pošiljamo vizitke, dostavimo skromno darilo: 80 let so letos praznovali: Jože Ajdišek, Ana Šuštar, Jožefa Zavrl in Marija Tekavec; 90 let so praznovali: Janez Drnovšek, Ana Peruci in Just Mak, pred novim letom bo še Štefka Štempihar.
Junija smo poslali voščilnico predsednici DIS Ivici Žnideršič ob 90 letnici.
Naša predsednica Hedvika je obiskala predsednico KO Podkum Ano Brinjevec ob 100 letnici.

V Vestnik sem redno pošiljal seznam umrlih članov.
Vestnik je prejemale 24 (27) članov.
Število članov KO se je v letu 2024 zmanjšalo za 3; umrle so: Milena Zupan in Cilka Jamšek.
Edo Odlazek odpovedal članstvo.
Trenutno število članov KO je 36, od tega 8 svojcev.

Dokumentacijo KO hranimo predsednica, blagajničarka in tajnik doma.
Žig je pri tajniku. Za finance na banki DH pooblaščen Hedvika Sevšek in Danica Sveršina.
Del stare dokumentacije deponiran v arhivu KS Dole.

Prapor hranimo v društveni pisarni na Dolah, praporščak je Jože Oblak.
S praporom se udeležujemo naših srečanj, srečanj drugih KO, prireditvev drugih organizacij in spremljamo na zadnji poti naše pokojne člane.

Dole, 27.10.2024

tajnik
Stane Kmetič

Obvestilo članom DIS

Prosimo vse krajevne in območne organizacije DIS, da za objavo v Vestniku pošljejo spomine na vrnitev iz izgnanstva.
Prispevke pošljite najkasneje do **1. februarja 2025**.

IO DIS

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Tudi naša bližnja okolica je zanimiva

Če v triintridesetih letih dela Krajevne organizacije DIS Domžale z veseljem ugotavljaš, da smo v približno 100 izletih imeli veliko sreče z vremenom, zato smo bili kar malo žalostni, ko je napovedano vreme za 24. 9. 2024 obetalo veliko ploh in neviht. Pa se nismo dali in zjutraj so na avtobusno postajo v Domžalah prišli prav vsi prijavljeni in se odpeljali v Kamniško Bistrico. Po poti so nas spremljale posledice lanskih poplav in številna gradbena dela. Kamniška Bistrica nas je pričakala brez kakršne koli ponudbe, tako da nam je še kako prišlo prav darilo ene izmed Marij, ki je pred dnevi praznovala rojstni dan. Sledil je obisk zdaj sicer že precej manj znamenite Marije v vasi Županje njive, sta pa sta cvetje in sveče opozarjali, da ljudje še vedno obiskujejo kapelico, za katero je znano, da ji pozitivne energije ne manjka. Ob njej nas je prijetno presenetilo sonce.

Grad Zaprice nas je pričakal z zgodovino in znamenitostmi krajev v njegovi okolici, najbolj vztrajni pa so obudili spomine na Veliko planino. Voditeljica Irina, katere ljubezen so tudi knjige, nas je popeljala po bogati zgodovini in nas mimogrede seznanila tudi z nekaterimi zelo pomembnimi knjigami in pomembnostjo slovenskega jezika. Enako prijetno je bilo prisluhniti tudi pripovedi o življenju in delu generala Rudolfa Maistra v njegovi rojstni hiši

sredi Kamnika, na katero nas opozarja spomenik pred vhodnimi vrati. Strinjali smo se, da je to eden najpomembnejših mož v naši zgodovini in da o njem premalo vemo.

Pot do Černivca je bila polna spominov na lansko naravno katastrofo. Po dobrem kosilu nas je čakal še obisk Gornjega Grada, kjer nam je ključar Ivan povedal marsikaj zanimivega o tretji največji katedrali v Evropi, ki je bila pred leti dana v upravljanje župniji Gornji Grad. Občudujemo župljane, ki res lepo skrbijo za to znamenitost, ki ji ni para. Posebej nas je očaral božji grob in resnično lepo urejena okolica.

Pot nas je skozi nekatere v lanskoletnih poplavih zelo prizadete kraje, ki počasi dobivajo nove podobe, vodila domov. Do tja je bilo ravnati še toliko časa, da smo se dogovorili za tradicionalno srečanje pred novim letom, ko bomo pregledali opravljeno delo in sprejeli program za leto 2025 in si zaželeli vse dobro, predvsem veliko zdravja v vseh dneh leta 2025. Hvala Občini Domžale za sofinanciranje naše dejavnosti iz sredstev za veteranske organizacije.

Za konec pa še prisrčna hvala vodstvu Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 za prijetno srečanje ob našem prazniku v Brestanici.

*Predsednica KO DIS Domžale
Vera Vojska*

Iz KO DIS Brežice

Brežiški izgnanci 7. junija 2024

KO DIS Brežice je organiziral svoj letni občni zbor 9. 4. 2024. Na zboru je prisostvovalo 60 članov. Kot gostje so se občnega zbora udeležili še podžupanja Občine Brežice Mojca Florjanič in predstavnica zveze UE Dejan Palec.

V uvodnem delu so gojenci glasbene šole izvedli kulturni program. Podana so bila poročila. Udeleženci zbora so potrdili vsa poročila in sprejeli program dela.

Obiskujemo vse člane, ki v tekočem letu napolnijo 90 let in jih obdarimo s skromnim darilom. Za 85-letnike pa organiziramo srečanje. Člane nad 90 let obiščemo za božično-novoletne praznike.

Vsako leto na dan izgnancev 7. junija nas gimnazija Brežice povabi na UNESCOV projekt, kjer so tudi naše članice pripovedovale resnične zgodbe, ki so jih doživele v izgnanstvu.

S projektom želimo izpostaviti pomen spominov na drugo svetovno vojno na izgnanstvo iz domovine in na človekove pravice ter osebno svobodo.

Preselili smo se k spomeniku na trg izgnancev, položili šopek rož in prižgali svečko.

*Predsednica KO DIS Brežice
R. Bogovič*

Izgnanci KO DIS Domžale na izletu po gorenjskih krajih, 24. 9. 2024

Ogled baročnega gradu Bukovje

Za naše člane OO DIS občin Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica smo organizirali letni izlet. Po sprejetem programu dela društva za leto 2024 smo se 23. 10. 2024 odpravili na ogled baročnega gradu Dvorca Bukovje pri Dravogradu z okolico. Izleta se je udeležilo 11 članov društva. Z nami je potoval tudi naš prapor izgnancev.

Po vodenem ogledu gradu, ki je trajal slabi dve uri, smo spoznali celotno zgodovino nastanka, namena in ohranjanja te graščine. Grad je bil postavljen v začetku 13. stoletja nad reko Dravo in je imel v zgodovini obrambni pomen. Zanimivo je, da je grad imel isti namen še v drugi svetovni vojni in tudi v osamosvojitveni vojni za Slovenijo v letu 1991. Z zanimivo informacijo in razlago o tej več kot 700-letni zgodovini gradu smo se obogatili s kamenčkom iz naše kulturne dediščine pred dvorcem tudi

slikali. In to z našim večnim sopotnikom – praporom DIS.

Po bogati uri zgodovine smo naše potepanje nadaljevali z ogledom Dravograda, ki je bil nekdanje največjih železniških križišč – za Celje, Ravne na Koroškem, Celovec in čez reko Dravo proti Lavamündu. Naše ogleda pa smo zaključili v zanimivem gostišču na Viču ob meji z Avstrijo pri Dravogradu. Tam pa smo ob hrani in pijači veselo pokramljali in premlevali spomine na težko preživete dneve in leta v izgnanstvu z velikim upanjem in pričakovanjem, da naša država izpolni zakonsko dolžnost in vsaj v simbolični vrednosti poplača gmotno škodo za naše uničeno premoženje. Kljub težavam s starostjo in boleznijo, ki tare vsakega izmed nas, pa smo dan zaključili v prijetnem vzdušju z obljubo, da bomo v naslednjem letu ponovno šli na izlet.

Marijan Špegelj, preds. OO DIS

Izgnanci občin Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica

. Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti .

Anica Brinjevec praznovala 100. rojstni dan

Anica Brinjevec iz Gorenje vasi pri Podkumu je 24. 7. 2024 praznovala 100. rojstni dan. Rodila se je na Dolah pri Litiji, v vasi Slovina, v družini s petimi otroki. Ker ji je pri dveh letih umrl oče, jo je k sebi na Polšnik vzela stara mama. Leta 1950 se je poročila na kmetijo s Francem Brinjevec v Gorenjo vas, Podkum, kjer živi še danes. Rodila je 4 otroke, 2 sinova in 2 hčeri. Vdova je od leta 1987 in tudi najstarejši sin je že pokojni. Ima 11 vnukov in 21 pravnukov, katerih se zelo razveseli, kadar jo obiščejo. Med vojno je bila izgnana v Nemčijo.

Vse od ustanovitve DIS je bila predsednica Krajevne organizacije DIS Šentjur Podkum pod Kumom in v njem delovala vse do leta 2021. Sedaj v moči peša, vendar še vedno spremlja delovanje društva in vse, kar se okoli nje dogaja. Živi skupaj s snaho, ki skrbi zanj.

Ana Brinjevec je 24. 7. 2024 praznovala 100. rojstni dan.

D. B.

Justi Mak praznovala 90 let

V letu 2024 obhajajo štirje naši člani častitljivih 90 let življenja. Šest je starejših od 90 let. V maju smo obiskali Ano Peruci in Janeza Drnovška. 3. 9. pa je praznovala Justi Mak. Vseh 32 let delovanja KO DIS Dole pri Litiji je članica odbora. 23 let je opravljala zahtevno službo blagajničarke. Justi izhaja iz rodbine Celestina iz Sopote.

Preizkušnje v mladosti in izgon v Nemčijo so jo prekalile v trdno, razsodno in delavno osebnost. In še danes sama skrbi zase in za svoj vrt, sodeluje v društvih, aktivna je v športni sekciji DU Dole. Vsem želimo še zdravih in zadovoljnih let.

Stane Kmetič

Justi Mak in Stane Kmetič

Rudi Avsec – član KO DIS Radeče – 90-letnik

V soboto, 31. 8. 2024, smo predstavniki KO DIS Radeče obiskali člana Rudija Avseca, ki je ta dan praznoval 90. obletnico rojstva (31. 8. 1934). Rodil se je v Velikem Trnu v občini Krško. Decembra 1941 je bilo v družini 5 otrok ter oba starša, ko so na vrata potrkali Nemci z nalogom za izgon. Potekal je tako kot v vsem Posavju – najprej v zbirno taborišče Rajhenburg, nato pa z vlakom v živinskih vagonih v Nemčijo. V 4-letnem obdobju so bivali v treh različnih krajih, kjer je bila mama z majhnimi otroki v taborišču, oče in starejši brat pa sta delala na kmetiji. V tem času je oče hudo zbolel in ni bil sposoben opravljati nobenega dela, zato so ga po Hitlerjevem zakonu o evtanaziji "uspavali" s tableto. O tem je Rudi velikokrat pripovedoval, ko so mu misli vračale v hude čase. Po vrnitvi na porušeni dom je bilo življenje zelo težko, zato je našel delo v Rudniku Trbovlje-Hrastnik, kjer je delal 35 let. V tem času je bil razporejen v različne rudnike po Jugoslaviji, moral je iti celo v Švico, kjer so "delali šahte", ker je bil usposobljen za zahtevna dela.

Rudi Avsec pred odhodom v Dom starejših občanov Laško

Dom si je z ženo Martino ustvaril v Rimskih Toplicah, kjer sta bivala do njene smrti. Ko so mu začele pešati moči, se je preselil v Dom starejših občanov Laško, kjer lepo skrbijo zanj, saj je še vedno dobre volje in bistrega uma. Zaželeli smo mu trdnega zdravlja in dobrega počutja.

Joža Kožar

Justina (Tinca) Duh praznovala 100. obletnico

Desetega oktobra 2024 je Justina (Tinca) Duh iz Gmajne pri Smedniku (Občina Krško) praznovala visoki jubilej – 100. obletnico.

Tinca se je rodila 10. 10. 1924 na Površju pri Raki očetu Jožetu in mami Mariji (roj. Pirc) Jerak kot tretji otrok kasnejše 12. članske družine.

Njeno življenje ni bilo lahko. Že na začetku druge svetovne vojne je bila celotna vas izgnana v Nemčijo, od koder so se po koncu vojne in dvome-sečnem potovanju vrnili na izropan in požgan dom.

Tinca se je kmalu poročila s Francem Duhom, s katerim sta kasneje ustvarila družino (dva sinova, Milan in Franci) in dom na Gmajni pri Smedniku. Žal so soproga Franci, najmlajši sin Franci in vnuk Urban že pokojni, Tinca pa danes živi na Gmajni s snaho, drugim vnukom in pravnuki.

Še vedno je dokaj trdnega zdravlja, zato v samostojnem gospodinjstvu še vedno sama skrbi zase – kuha in pospravlja, nabavlja, ter skrbi za domače živali.

Visoki jubilej je praznovala na slavnostnem kosilu v Škocjanu, ob

Na sliki Tinca Duh (levo) s sestro Fani Janževc

prisotnosti številnih sorodnikov in prijateljev. Ob obletnici sta jo na domu obiskala in ji čestitala tudi predsednik Krajevne skupnosti Raka ter predsednik društva upokojencev Raka.

Srečko Dobljekar – 95. rojstni dan

Naš ustanovni član in dolgoletni predsednik, Srečko Dobljekar, je 1. 9. 2024 praznoval svoj visoki življenjski jubilej. Rodil se je 1. 9. 1929 v Mariboru. Hitro so se preselili v Ruše, kjer prebiva še danes. Mislim, da je eden najstarejših občanov Občine Ruše. Malo pred vojno je začel

Srečko Dobljekar je praznoval 95. rojstni dan.

obiskovati osnovno šolo v Rušah. V začetku leta 1941 je bil s starši izgnan v Srbijo – Lazarevac – Petka. Leta 1945 so se vrnili v Ruše, kjer je obiskoval nižjo gimnazijo. Nato se je vpisal na 1. gimnazijo v Maribor. Po zaključku gimnazije se je vpisal na gozdarsko fakulteto v Ljubljani. Po končanem študiju se je posvetil gozdarstvu do svoje upokojitve.

Takoj po letu 1991 je začel organizirati izgnance. Vestno je pomagal članom zbirati podatke o vojni škodi. Ko pa se je ustanovil DIS Slovenije, smo se takoj priključili kot KO DIS Ruše. Ker pa so se potem ustanovile še Občina Selnica ob Dravi in Občina Lovrenc na Pohorju, smo se preimenovali v Območni odbor DIS Ruše, kjer smo zbrani člani vseh treh občin.

Ob visokem jubileju smo ga obiskali na domu člani OO DIS Ruše in mu zaželeli še mnogo zdravih let.

Predsednik OO DIS Ruše
Pavel Fabrici dr. vet. med.

Vse manj nas je

Vse manj
in manj korakov
šteje naše društvo.

Nihče opisal ni še
vseh poti v neznano,
pa že vztrajno lezemo pod rušo.

Zato –
privežimo vsak svojo dušo
v SPOMINSKI ZBORNİK
za zgodovino vsaj

in za ljudi,
ki pridejo za nami,
da se ne izbrišejo poti,
ki nam jih je
zarisal Hitler.

Da slišal bi nas kdo,
kje vse so nas gonili,
kako smo spet domov prišli.

Cirila Gavrilov
(Iz knjige Spomini III.)

. Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti .

60. obletnica poroke Anice in Jožeta

Le redkim zakoncem je usojeno praznovanje tako častitljive obletnice zakonske zveze, kot je »60-letnica poroke«. To je bilo dano Anici in Jožetu Bračun, članoma DIS Globoko – Pišce.

Združila sta se mlada in svojo ljubezen negovala z medsebojnim spoštovanjem. Mlado družino sta kmalu obogatila sin in hčerka, sedaj pa že odraščajo njuni vnuki. Oba sta žal kot komaj rojena otroka preživela grozote druge svetovne vojne. Njuna življenjska pot ni bila posuta le s cvetjem, ampak je bilo vmes tudi nekaj trnov. Prehodila sta jo zelo uspešno. Kljub slabemu zdravju njuno spoštljivo življenje nadaljujeta.

Letos junija sta praznovala 60. obletnico poroke ob prisotnosti družine in sorodnikov ter si še za naprej obljubila zvestobo in spoštovanje.

Prijetno praznovanje so jima pripravili v DSO Brežice, kjer je Anica oskrbovanka in kjer je deležna čudovite domske oskrbe. Jože jo dnevno obiskuje in bodri, da lažje ostaja sama.

Anica in Jože Bračun iz KO DIS Globoko – Pišce sta praznovala 60 let poroke.

Mira Podgoršek

Naša članica Zlata Kern je praznovala 94 let

Dvajsetega novembra 2024 je v domu starostnikov Črneče gospa Zlata Kern praznovala svoj 94. rojstni dan. Je članica OO DISobčin Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju in Vuzenica. Ob njenem visokem jubileju sta jo obiskala predsednik in podpredsednik OO DIS in ji zaželela predvsem zdravja in dobrega počutja v domu. Dobro se spominja prisilnega izгона v začetku druge svetovne vojne. Starša Rutar s celo veččlansko družino, ki so pred vojno živeli v Marenbergu, sedaj Radlje ob Dravi, je okupator izgnal v Sarajevo in nato v Bjelovar. Pravi, da so bila to mučna leta za preživetje in posledice tega občuti še danes zaradi zdravstvenih težav. Po vrnitvi iz prisilnega izgnanstva si je ustvarila dom in družino na Muti.

Zaradi težav z zdravjem si je zaželela, da jesen svojega življenja preživi v domu starostnikov. Z osnovno oskrbo v domu je zadovoljna. Z nasmehom se je zahvalila za obisk z željo, da bi Slovenija izpolnila stari

Zlata Kern je praznovala 94 let.

dolg do nas, da nam izgnancem vsaj delno poplača gmotno škodo za naše uničeno premoženje med drugo svetovno vojno in nam s tem saj malo izboljša naš slab socialni položaj.

Marijan Špegelj,
preds. OO DIS

Izgnanci

Nismo pozabili še na tiste čase!
A srečni smo, da še živimo,
rento dobimo,
se pomladi, sonca, zvončkov veselimo.
Naj nam bo lep današnji dan,
da bi se dobro imeli.
Te sreče niso doživeli,
ki nam le s plošče govorijo,
sami pa v tuji zemlji spijo.

Marsikoga: brata, sestre, moža,
očeta, matere več ni,
ki iz lagerja so še domov prišli.
A kaj, ko leta tako beže,
za sabo boleče vrzeli puste.

Hvala Njemu za današnji dan,
za leta vsa nazaj,
ki v miru smo jih preživeli,
še tako naprej bi vsi želeli.

Izgnancem leta nam hitijo,
in kmalu kmalu bo prišlo,
da nas izgnancev več ne bo.
Vendar vnaprej nočemo žalovati,
ampak velikokrat se zbrati,
poklepetati, novice čuti,
zapeti pesem al' pa dve,
ob kozarčku živijo, izgnanci,
naj nam še dolga leta dobro gre!

Reza Toporišič
(Iz knjige Spomini III.)

Jožefa Stauder je praznovala 90 let

Jožefa STAUDER je dopolnila 90 let. Rodila se je na Radni pri Boštanju kot najstarejša od treh otrok. S starši je bila v jeseni 1941 leta izgnana v mesto Blumberbaden v Nemčijo, kjer so ostali ves čas izgnanstva. Oče je bil čevljar in je bil zaposlen v čevljarstvu, mama pa v tobačni tovarni, Jožefa pa je hodila v nemško šolo. Spominja se, kako je bilo težko, ko so zavezniki bombardirali mesto, oni pa so bili v zaklonišču. Ostal ji je tudi živ spomin, kako je s strahom hodila po kruh in so jo včasih zaščitili vojaki pred bombami. Najbolj veseli pa so bili, ko so izvedeli, da se vrnejo domov. V jesenskem času leta 1945 jih je doma pričakalo pogorišče hiše, ki so jo zažgali kočevski Nemci. Doma je hodila še dve leti v šolo. Po končani šoli je za preživetje opravljala razna dela. Za boljšim kruhom je odšla v Avstrijo, kjer je spoznala tudi svojega bodočega moža. Po peti letih sta se vrnila domov, se v Sevnici poročila in nato odšla skupaj v Švico. Po nekaj letih sta se zopet vrnili v domači kraj, si zgradila hišo na lepem, razglednem, mirnem kraju, kjer živi še danes. Pred nekaj leti ji je umrl mož.

Živi sama, je pa zelo srečna, da ima takšne sosede, ki ji pomagajo in se

Jubilantka Jožica Stauder s sosedo. Foto: A. Rupar

zelo lepo razumejo. Tudi za njen visoki jubilej 90 let so ji pripravili lepo in nepozabno praznovanje.

Počuti se zelo dobro, skrbi za svojo vitalnost, opravi dnevne pohode in je psihično zelo stabilna. To so vrline, ki štejejo največ v njenem življenju.

Predsednik DIS KO Boštanj
Alojz Rupar

KO DIS Boštanj obiskal svoje jubilate na njihovem domu

Miha Štefanič je praznoval 101 leto v družbi hčerke.

Marija ŽNIDARŠIČ je praznovala 90 let s hčerko in vnukinjo. Foto: Alojz Rupar

Barbara Jermančič je praznovala 90 let s hčerko in sinom.

Alojz Rupar

IZVRŠNI ODBOR DIS

Predsednica:
Ivica Žnidaršič, Ljubljana

Podpredsednika:
Albin Pražnikar, Zagorje
Anka Tominšek, Ljubljana

Člani:
Karmen Bailat, Celje
Teodor Colnar, Ankaran
Majda Cvetanovska, Maribor
Sabina Godnič, Komen
Zdenka Kaplan, Novo mesto
Marjan Košak, Slov. Konjice
Hilda Marc, Ljubljana
Marijan Špegelj, Muta
Ivan Veble, Dobova
Rudi Zadnik, Škofja Loka

NADZORNI ODBOR

Veronika Kljun, Kočevje, predsednica
Karl Levak, Artiče
Jolanda Želj Erhard, Maribor

ČASTNO RAZSODIŠČE

mag. Franc Žnidaršič predsednik, Trebnje
Majda Cvetanovska, Maribor
Ivan Kunej, Kozje
Terezija Repovž, Šentjanž
Milan Skledar, Ljubljana

SVET DIS

dr. Janko Prunk, predsednik, Ljubljana
Žiga Mikolič, Raka
Ana Pirc, Leskovec
ing. Vladimir Rostohar, Krško
Jožica Stezinar, Čatež ob Savi

VESTNIK

interno glasilo DIS

Za društvo:
Ivica Žnidaršič

Lektorica:
Brina Devetak

Tisk:
Tiskarna Januš

Naslov:
Društvo izgnancev Slovenije
1000 Ljubljana, Einspielerjeva 6
telefon: 01 434 48 80
051 383 232
telefaks: 01 434 48 80

email: drustvoizgnancev@siol.net
http://www.drustvo-izgnancev.si

Poslovni račun DIS:
SI56 0222 2001 0570 920
Nova Ljubljanska banka

Umrlí člani Društva izgnancev Slovenije

KO DIS	Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Boštanj	Justina KOPRIVC	10.04.1935	27.10.2024
	Adolf MIRTELJ	21.08.1942	21.08.2024
	Alojz ŠTEMPELJ	07.05.1933	18.06.2024
	Franc TABOR	06.05.1934	28.10.2024
	Amalija VINTAR	09.06.1939	11.10.2024
	Ana ZORC	21.07.1941	09.10.2024
KO DIS Brežice	Anica BAJŠ	18.05.1942	04.2024
	Slavko BRATANIČ	06.06.1933	10.2024
	Ana DOLENC	31.12.1926	06.2024
	Jožica KRŽAN	03.04.1932	06.2024
	Marija SALKIČEVIČ	22.05.1941	16.08.2024
	Slavko ROŽMAN	27.08.1931	22.08.2024
	Fanika TOVORNIK	05.01.1934	08.2024
KO DIS Bled	Jakob MEDJA	24.07.1928	12.11.2024
KO DIS Celje	Frida SEVER	06.01.1928	22.05.2024
KO DIS Dobova	Jože BLAŽINČ	26.08.1934	30.10.2024
	Jože CVETKOVICH	11.07.1937	18.10.2024
	Pavla HORVATIC	04.07.1931	03.10.2024
	Stanko HORVATIC	25.02.1941	04.07.2024
	Ana PAVUNA	25.07.1925	31.07.2024
	Slavko POŽAR	29.12.1944	29.10.2024
	Nežika ZORKO	03.10.1943	10.05.2024
	Cecilija ZUPANČIČ	20.11.1929	07.08.2024
KO DIS Dole pri Litiji	Cilka KRAMŽAR	05.10.1940	15.10.2024
KO DIS Domžale	Marija KRŽAN	28.02.1930	28.09.2024
KO DIS Globoko – Pišcece	Amalija DIRNBEK	13.02.1934	2023
	Štefka MEDVED	21.12.1938	14.10.2024
	Ljudmila PRESKAR	15.09.1931	01.2024
KO DIS Kapele	Jožica PENIČ	18.10.1949	05.09.2024
KO DIS Komen	Ljudmila JAZBEC	28.08.1932	25.08.2024
	Nives ZEGA	20.09.1936	09.10.2024
KO DIS Krško	Jožefa MLAKAR	14.02.1928	25.08.2024
KO DIS Lenart v Slovenskih Goricah	Ana KRAMBERGER		05.11.2024
KO DIS Ljubljana Bežigrad	Vida KONČINA	22.09.1944	23.09.2023
KO DIS Ljubljana Moste	Kristina KOLAR	25.09.1931	11.06.2023
	Antonija KOROŠEC	04.03.1934	01.09.2023
	Marija MAGAJNA	01.12.1934	12.07.2023
	Antonija MAŠKE	17.01.1933	10.10.2024
	Mirko MEDVED	15.09.1934	26.12.2023
	Agata MIHOLJEVIČ	01.02.1931	14.10.2024
KO DIS Ljubljana Šiška	Jože GRAMC	21.02.1939	24.09.2024
KO DIS Maribor Rotovž-Pesnica	Vida PURKHARD	09.09.1930	25.01.2024
KO DIS Murska Sobota	Andrej ROŠKER	02.09.1939	20.09.2024
OO DIS Muta, Podvelka Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica	Anton LADINEK	15.05.1932	21.05.2024
	Vida VECEJ	18.04.1926	25.05.2024
KO DIS Novo mesto	Frančiška VENE	06.10.1932	15.09.2024
KO DIS Ormož	Slavica ŠUMAK	01.05.1931	19.01.2022

KO DIS	Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Radeče	Karel BREGAR	06.11.1931	28.08.2024
	Marija PLANINC	20.03.1940	02.09.2024
	Karolina SLAK	10.01.1939	29.09.2024
	Gabrijela TITOVŠEK	19.03.1933	12.09.2024
KO DIS Slovenj Gradec	Stanislav KREVIH	17.08.1935	22.08.2024
	Kristina MAUC	09.12.1925	23.10.2024
	Ana PALIR	29.01.1938	24.09.2024
KO DIS Slovenska Bistrica	Marija LIPOVŠEK	02.03.1939	08.06.2024
KO DIS Studenec	Jelko KOTAR	21.02.1934	02.04.2024
	Angela MLAKAR	25.01.1932	15.04.2024
	Marija NOVŠAK	18.03. 1932	20.12.2023
	Matija RESNIK	02.01.1936	25.12.2023
	Vera SELAK	05.07.1936	13.11.2024
	Rozalija ŽIBERT	20.09.1928	08.11.2023
KO DIS Ljubljana Šiška	Andrej ALEŠ	04.05.1943	12.09.2024
	Eli SMREKAR	21.05.1930	03.2024
	Marija STANOVNIK	20.10.1926	20.08.2023
	Irena Miroslava VOLF	21.02.1939	16.11.2024
	Marija ŽEBOVEC	21.03.1928	28.07.2024
	Željko ŽELEZNIK	10.08.1933	03.2024
KO DIS Velenje	Viljem KERIN	04.05.1944	06.06.2024
	Frančišek LINDIČ	31.08.1936	23.04.2024
KO DIS Zagreb	Angela KOSABER	23.09.1935	26.08.2024

Želite donirati 1 % dohodnine DIS

Če želite donirati Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945
1 % dohodnine namesto državi, izpolnite in pošljite
spodnji obrazec na davčni urad do 31. decembra 2024.

Hvala lepa.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

(pristojni davčni urad, izpostava)

ZAHTEVA
za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)
Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana	8	4	7	8	0	3	4	7	1

V/Na _____, dne _____
podpis zavezanca